

VISIETEKST

Bisschop Lode Van Hecke

2021.05.13

2. De nieuwe parochie

Het eerste algemene gedeelte van deze visietekst verscheen op 15 april 2021.
Het kan teruggevonden worden op www.bisdomgent.be / Beleidsdocumenten.

Het verschijnt in brochurevorm samen met deze tekst over de 'nieuwe parochie'
als bijlage bij het diocesaan tijdschrift Kerkplein van juni 2021.

Voor meer informatie en voor het opvragen van exemplaren:
sec.bisschop@bisdomgent.be

Op dit mailadres kan u ook uw reflecties doorgeven aan de bisschop.

De nieuwe parochie is voor de enen een enthousiasmerend avontuur dat nu al goede vruchten afwerpt en toekomstperspectief biedt. Voor anderen is het een fataliteit, opgelegd van hogerhand, een nachtmerrie waarin ze zichzelf zien verdwijnen in de grote parochie. Deze zozeer tegengestelde – en hier wel extreem voorgestelde – reacties hebben mij erg verwonderd. Toen ik naar Gent kwam kende ik de uitdrukking nieuwe parochie niet, ook al is het een gegeven in al onze bisdommen dat we moeten herstructureren.

De hervorming van de parochies is geen nieuw project. Mgr. Arthur Luysterman bracht het al ter sprake toen hij de toenmalige dekenaten de parochies van de toekomst noemde. Eind 2011 riep de Vlaamse overheid in een conceptnota op om kerkenbeleidsplannen uit te werken. Die nota vormde een stimulans om concrete stappen te zetten. In de informatievergaderingen van 2012 werd de uitwerking van deze kerkenbeleidsplannen in ons bisdom nadrukkelijk gekoppeld aan het realiseren van pastorale plannen. Tussen 2012 en 2015 werd in verschillende consultatierondes hieraan gewerkt. De resultaten daarvan werden meegenomen in de taakgroepen die in de bestaande dekenaten aan de slag gingen om in 2015-2016 de pastorale plannen verder vorm te geven.

In 2016 werden door Mgr. Luc Van Looy tien nieuwe dekenaten opgericht en 43 nieuwe parochies. Dekenale ploegen en nieuwe parochieploegen werden samengesteld en door de bisschop aangesteld. Deze ploegen ontvingen de oriëntatietekst *Pastorale uitdagingen voor de nieuwe parochie* als leidraad. De tekst hiervan kreeg recent een update ¹. Er werd de voorbije jaren voor de dekenale ploegen en parochieploegen ook vorming georganiseerd. Op dit moment lopen de dekenale vormingsmomenten voor parochieploegen waar gemikt wordt op de kernopdrachten: diaconie, verkondiging en liturgie. Ik ben blij dat dit allemaal al gebeurd is en zij die meegewerkt hebben profiteren nu van de eerste vruchten.

Na al wat ik hier oproep als voorbereiding vraag je je af hoe iemand nog kan komen met de reactie: “We weten niet goed wat het betekent.” Je hoort mensen die denken dat ze het weten: “We moeten verdwijnen, zo simpel is dat”, maar daar gaat het echt niet over.

Als ik kritisch beluister wat het project nieuwe parochie omhelst, dan kan ik het alleen maar beamen en gelukkig zijn dat de beslissing genomen werd voor mijn bisschopsbenoeming. Het vergde een enorme voorbereiding waarin heel veel energie is gegaan en die moed vroeg. De meeste mensen die ik heb beluisterd, bevestigen dat deze hervorming noodzakelijk was. Dat denk ik ook.

Ik heb het voorbije jaar met vele mensen gesproken en veel gehoord. Na reflectie over dat alles wil ik graag mijn bevindingen met u delen.

---

¹ Deze update kan je terugvinden op www.bisdomgent.be / (linkermenu) Beleidsdocumenten. De tekst is ook in brochurevorm beschikbaar (aanvragen bij vorming.gent@ccv.be).

Er wordt gezegd...

1. *“Het is allemaal te snel en te radicaal gebeurd.”*

Ik weet niet of men in de hervorming van een onderneming over ‘te snel’ zou spreken als er meer dan tien jaar over gegaan is. Met ‘te snel’ bedoelt men dan waarschijnlijk eerder: we wisten niet dat het aan de gang was. Dan is mijn vraag: vanwaar dit tekort aan doorstroming? Was de communicatie vanuit het beleid onvoldoende of niet klaar? Als ik de verslagen en informatie daarrond zie, dan heb ik toch niet de indruk. De vraag is eerder: waar werd eraan gewerkt die informatie door te spelen en de gespreksmogelijkheden te benutten? Hoe werden de mensen voorbereid op de veranderingen? Waar dat niet of te weinig gebeurde, hoeft men niet verwonderd te zijn dat de parochianen versteld staan bij de herstructurering. Mensen zullen geen begrip tonen als ze vooraf niet geïnformeerd werden noch de gelegenheid kregen om mee te denken en te overleggen. Daar waren kansen toe. Werden ze voldoende positief aangegrepen? Waar overlegd werd en men geïnformeerd heeft, is men aan de slag gegaan.

Mijn contacten leren me dat iedereen wel begrijpt dat een reorganisatie noodzakelijk is omdat het ‘Rijke Roomse leven’ zoals we het in Vlaanderen en ook in ons bisdom gekend hebben, voorbij is. Het is letterlijk ‘verleden’. Zo veel is veranderd: de plaats van het geloof in de samenleving, de afgebrokkelde vitaliteit van vele van de meer dan 400 vroegere parochies in ons bisdom, onvoldoende priesters om al die parochies te bemannen, vermindering van het aantal medewerkers en ‘kerkgangers’, ... Was de reorganisatie dan toch te snel? Het aantal dekenaten werd herleid tot tien en het aantal parochies tot 43. Dat is inderdaad een grote reductie. Met deze structuur moeten we nu de toekomst tegemoet gaan.

Ik heb de indruk dat er veel goede wil bestaat voor die realiteit. Vele medewerkers zijn bereid om een grotere rol te spelen in de Kerk van morgen. Spijtig genoeg krijgen sommigen de kans niet of worden ze zelfs afgestoten door priesters die het allemaal zelf willen blijven doen op hun manier en die niet kunnen delegeren. En ook omgekeerd: sommige medewerkers beschouwen de parochie als hun eigendom en geven geen kansen aan anderen. In die zin moeten we uit een klerikaal systeem geraken waar één iemand of enkelen ‘alles voor het zeggen hebben’. Dit kan gewoon niet meer en het is maar goed ook. Sommige pastorale verantwoordelijken (zowel gewijden als leken) moeten zichzelf bevrijden van dat klerikalisme en begrijpen dat dienst leveren ook – en soms vooral – bestaat in vertrouwen schenken aan medewerkers en vrijwilligers. De vraag is: wie doet wat in de toekomst? En vooral ook: wat moeten we allemaal doen als parochie? We moeten ook durven los te laten en leren onderscheiden wat wel en niet moet blijven.

2. “Onze kleine parochie moet verdwijnen om geabsorbeerd te worden in de grote.”

Je ziet zo het grote monster de kleintjes opeten... Op sommige plaatsen is dat een gevoel dat leeft bij veel mensen. Daar is blijkbaar iets niet goed begrepen of gewoon verkeerd voorgesteld geworden. Het is echter een verkeerde visie en dit is duidelijk nooit de bedoeling geweest. Misschien werd dat niet genoeg herhaald. Een groter geheel vormen mag niet ten koste gaan van lokale vitale initiatieven en groepen. De nieuwe parochie als groter geheel betekent niet dat lokale kerkplekken zomaar verdwijnen. Verscheidenheid is een groot goed. Alleen wordt die verscheidenheid geïntegreerd in een grotere gemeenschap waarin men elkaar kan verrijken en ondersteunen. Dus eenheid in verscheidenheid. De verscheidenheid was er sowieso al vroeger. Men moest bijgevolg het accent leggen op de nieuwe eenheid. Dat zijn we nog steeds aan het ontdekken. Maar we moeten de twee in evenwicht houden, want in te grote gehelen voelt men zich niet thuis. Veel meer dan vroeger bestaat een parochie nu uit meerdere gemeenschappen. Ze is een ‘gemeenschap van gemeenschappen’, die alle hun eenheid vinden in de eucharistie. En het is de gemeenschappelijke eucharistie op de Dag des Heren die uitstraalt in meer plaatselijke werkingen of groepen.

De vraag is dan bij sommigen:

3. “Als we onze eigenheid mogen bewaren, waarom was het dan nodig een nieuwe parochie te maken?”

Het antwoord ligt in de betekenis, niet alleen van de parochie, maar van Kerk-zijn. Volgens sommigen is de parochie een gemeenschap die haar eigen werking en bestuur in handen neemt en vanuit die autonomie samenwerkt met anderen en haar plaats vindt in een groter geheel. Die gemeenschap eist eventueel vanuit die visie ‘haar’ eucharistie op. Als ze die niet krijgt dan maakt ze gewoon alternatieven. Over die eucharistie op zondag is er de laatste jaren al veel te doen geweest... en terecht.

Men zegt vaak dat de gemeenschap recht heeft op de eucharistie. Maar het is nog sterker: ze heeft die nodig om te bestaan als ‘parochiale’ of ‘kerkelijke’ gemeenschap. De eucharistie is dus niet een bijkomend recht, maar het vertrekpunt. Ze is bron van kerkelijk leven. Er is kerkelijke gemeenschap waar mensen samenkomen om eucharistie te vieren met als voorganger de daartoe geëigende persoon (dat was oorspronkelijk de bisschop, later bijgestaan door de priesters). Deze eucharistie heeft normaal plaats op de zondag, de Dag des Heren, want dit is de dag van de verrijzenis van Jezus.

Het is ook vanuit de eucharistie dat de diaconie voortvloeit. Jezus heeft zijn leven gegeven opdat wij het onze zouden geven in dienst van de naaste, vooral de arme. Zonder diaconie (voetwassing) is de eucharistie niet reëel. Diaconie en liturgie roepen elkaar op. Bovendien

begint elke eucharistie met de liturgie van het Woord. Daar gebeurt de verkondiging die zich verderzet in momenten van catechese. De eucharistie centraal stellen, betekent dus niet alles herleiden tot liturgie! Het is wel de eucharistie die volgens het Tweede Vaticaans Concilie de hartslag vormt van de kerkgemeenschap. Daar verzamelen mensen zich om hun vreugde en zorgen te delen en hun leven voor God te brengen. Daar ook ontvangt de kerkgemeenschap de Geest die haar zendt in de wereld.

Maar als de eucharistie centraal staat, dan begrijpen we ook dat de eucharistie geen theater is dat we zelf uitvinden, dat we kunnen verwoorden zoals we dat goedvinden en dat we organiseren zodat de mensen het leuk vinden. Eucharistie – zoals elk sacrament – is ons in de eerste plaats gegeven. Vandaar wellicht een taal die niet de spontane taal is en gebaren met stijl. Het kan ons formeel overkomen zolang we er de diepgang niet van ontdekt hebben. Maar hoe meer we door de liturgie gevormd worden, hoe meer die liturgie existentiële inhoud krijgt, of zeg maar: de smaak van het leven zelf. En meteen wordt ons leven op een hoger niveau getild in de plaats dat we de liturgie naar beneden halen, op ons eigen, menselijk niveau. Je speelt niet met ‘het mysterie van het geloof’. Dat mysterie fabriceren we niet eigenhandig, maar we ontvangen het met eerbied. Daar wil de Kerk garant voor staan. Maar dit sluit niet uit dat we in liturgie en verkondiging een kwaliteitsvolle en verzorgde taal gebruiken die de brug probeert te slaan met onze tijd. Geen tegenstelling dus tussen goddelijk mysterie en hedendaagse cultuur. Wel een optillen van onze cultuur – en zelfs schepping van een nieuwe cultuur – op de hoogte van het goddelijk Mysterie.

Ook geen tegenstelling tussen eucharistie en Kerk als Volk Gods. Te weinig nog hebben we ontdekt dat de eucharistie de Kerk scheidt. We herleiden dan de eucharistie tot een persoonlijke devotie, eventueel tot een persoonlijke behoefte. Maar dat is ze niet. Vaticanum II heeft de eucharistie als centraal voor de opbouw van het Volk Gods opnieuw benadrukt. Ze verwijzen naar elkaar. Maar dat vraagt een groter bewustzijn van de betekenis. Zoals het samenleven op zich nog geen samenleving maakt, zo betekent onze fysieke aanwezigheid in de eucharistie nog niet dat we bewust Kerk vormen. Ik ga niet naar de eucharistie om ‘mijn’ mis te hebben, maar om met mensen die mijn broeders en zusters worden samen naar Gods Woord te luisteren, Gods lof te zingen, de verrijzenis van Christus te gedenken en samen opgebouwd te worden tot het Lichaam van Christus. Zijn we al voldoende gevormd in die zin?

Deze kerkvisie heeft in ieder geval heel wat pastorale gevolgen. Vandaar het antwoord op een andere veel voorkomende vraag:

4. *Gebedsdienst in plaats van eucharistie?*

Gebedsdiensten: ja. Ik zou bijna zeggen: eindelijk. Corona heeft velen geleerd dat het christelijk gebedsleven rijker is dan men dacht. De gebedsdienst hoort daar bij en we moeten die mogelijkheid op weekdays en in andere samenkomsten nog veel meer benutten dan tot nu toe het geval was.

Alleen is de gebedsdienst niet gewoonweg de vervanging van een eucharistie. Je kan een gebedsdienst doen op het moment dat er vroeger een eucharistie was, maar daarmee heb je geen echt alternatief. Je hebt iets anders.

We opteren in ons bisdom tot nu toe niet voor gebedsdiensten op zondag. We willen verder werken aan gemeenschappen die opgebouwd worden vanuit de eucharistie zoals in het vorige punt beschreven: de eucharistie op zondag als bijeenkomst waar de kerkgemeenschap wordt opgebouwd en ze haar levenskracht ontvangt. Bovendien zijn er voor het ogenblik in de nieuwe parochie nog genoeg eucharistievieringen om er te kunnen aan deelnemen op een redelijke afstand. Ons bisdom is maar 'een schort groot'.

Er komt een moment waarop we te weinig priesters zullen hebben om de eucharistie op zondag in alle nieuwe parochies te verzekeren. De vraag zal zijn: hoe kan men ook dan gemeenschap vormen en verbonden blijven met de parochie? Welke plaats zullen liturgie en gebed dan hebben? Momenten van gezamenlijk gebed zullen dan nog belangrijker worden, soms ook op zondag. Maar ook die situatie zal maar vruchtbaar zijn wanneer de eucharistie, ondanks een geringere frequentie, haar plaats blijft behouden en men een echte nood zal aanvoelen om ze te vieren als het kan.

5. *De rivier is te diep, de autosnelweg te druk en de spoorweg te gevaarlijk.*

Ik hoor spreken over hen die langs deze of gene zijde wonen van de autosnelweg, van de rivier (Leie, Schelde, Dender...) of van de spoorweg. En daar is veel van waar voor de mensen die er geboren zijn of er al lang wonen. Maar die mentaliteit is echt wel aan het verdwijnen. Hoeveel ouders hebben vandaag kinderen aan deze of gene zijde van de Oceaan? Dat zijn pas afstanden. De eerste christenen gingen wekelijks te voet van het platteland naar Rome om er een van de weinige eucharistievieringen bij te wonen, voorgegaan door de bisschop of één van zijn priesters. Men deed het iedere week. Ondertussen zijn de tijden sterk veranderd. We zijn veel minder territoriaal gebonden. Zeker bij de jongere generaties is dit het geval. Een gevolg van de moderne transportmogelijkheden is immers dat we gemakkelijker gaan waar we ons thuis voelen. Ook dat verandert het gelaat van de parochie.

Als we echt te oud zijn of te ziek om naar de eucharistie op zondag te gaan, zijn de vieringen die op het scherm kunnen gevolgd worden een welgekomen mogelijkheid. Nog mooier is het wanneer een parochie vervoer organiseert voor mensen die niet meer mobiel zijn. En

vergeten we niet de ziekencommunie die gebracht kan worden vanuit de eucharistie op zondag. Voor deze mensen zijn menselijk contact en bij de gemeenschap blijven horen, zeer kostbaar. Dat zijn ook echte vormen van hedendaagse diaconie.

Gelukkig zie ik dat er hoe langer hoe meer mensen naar elkaar toe groeien die uit 'gebieden' komen die vroeger niets met elkaar te maken hadden of wilden hebben.

De nieuwe parochie: een positief project

Paus Franciscus schreef het onverbloemd in zijn programmaverklaring *De vreugde van het Evangelie* (2013): *"Ik droom van een missionaire keuze die alles kan omvormen en wel zo, dat gebruiken, levensstijlen, werkroosters, taal en elke kerkelijke structuur meer de evangelisatie van de hedendaagse wereld dienen dan zichzelf. De structurele hervorming die voor de pastorale vernieuwing noodzakelijk is, kan slechts in die zin begrepen worden: maken dat ze allemaal meer missionair worden, dat de gewone pastoraal op alle vlakken meer wervend en open wordt; dat ze al wie pastoraal werkzaam is, constant naar buiten gericht houdt, en zo het positief antwoord bevordert van allen aan wie Christus zijn vriendschap aanbiedt"* (nr 27).

In die geest wil ik de 'nieuwe parochie' begrijpen. Het is een positief project dat mensen wil verzamelen in al hun verscheidenheid. Het is geen louter binnenkerkelijke aangelegenheid die door herstructurering zoekt hoe we kunnen overleven. Het 'nieuwe' van de nieuwe parochie zit niet in het samenvoegen van de oude parochies, in de schaalvergroting.

Nee, de Kerk is er niet voor zichzelf, maar voor de wereld. In de nieuwe parochie zijn mensen - wie ze ook zijn - welkom en worden ze gastvrij onthaald. Ze is een teken van het Evangelie dat er ook daadwerkelijk wordt beleefd. Je zou er alles moeten kunnen vinden wat nodig is om te leven als christen. En dat is natuurlijk veel meer dan alleen maar 'misgelegenheid'. Het is zowel aansprekende liturgie en samen bidden, als dienstbaarheid en een luisterend oor voor wie het moeilijk heeft. Ze biedt kansen tot ontmoeting en tot geloofsverdieping. En natuurlijk vormt ze geen eiland, maar is ze solidair verbonden met de wereldkerk en met de hele samenleving.

Dat is het project waarvoor we gaan. Is het een wensdroom? Sommigen zullen zeggen van wel. Met paus Franciscus droom ik dan maar mee.

Opdrachten voor nu

Dat betekent niet dat de weg die we gaan een snelweg is zonder hindernissen. Als dringende opdrachten voor de nabije toekomst zie ik:

1. Opnieuw ontdekken **wat Kerk-zijn is, vanuit de initiatiesacramenten** (doopsel, vormsel en eucharistie) en een gebedsleven ontwikkelen, zowel individueel als in gemeenschap. Zolang die geestelijke basis er niet is, weten we niet wat we aan het doen zijn. We maken dan bewust of onbewust onze eigen Kerk. Maar we bouwen op zand. Een puur sociologisch christendom zal blijven afkalven. De coronacrisis bespoedigt dat zonder er de oorzaak van te zijn. Onze gebedspraktijk onder allerlei vormen en de vorming die we de volgende jaren zullen geven rond doopsel en eucharistie zijn daarom van kapitaal belang. Als je niet weet wat christen-zijn is, hoe kan je er dan vorm aan geven? Gelukkig bestaat bij veel mensen een reële *sensus fidei* (geloofszin) die ook een zin is voor Kerk-zijn, een juist intuïtief aanvoelen van waar het in het geloof om gaat.
2. Verder **medewerkers vormen en begeleiden** zodat ze op een verbindende manier verantwoordelijkheden kunnen dragen. Zonder degelijke vorming op intellectueel, spiritueel en menselijk vlak kan men zich alleen verwachten aan moeilijkheden en scheefgroeiingen. En hen dan ook verantwoordelijkheid geven in het dragen van de parochie en in het opnemen van de dagelijkse leiding in de parochie. Een parochie zonder parochieploeg zal verdwijnen.
3. Zes jaar geleden werden de nieuwe dekenaten en parochies opgericht en de dekenale ploegen aangesteld voor een periode van zes jaar. **Tijd dus voor een evaluatie.** Misschien moet er bijgestuurd of geremedieerd worden. Het is belangrijk dat de parochieverantwoordelijken (moderatoren en medewerkers) op regelmatige basis blijven samenkomen om ideeën over hoe zij het aanpakken uit te wisselen (dekenale ploeg, parochieploeg, werkoverleg en parochiaal beraad). Dat vergt actieve inzet. Het is noodzakelijk elkaar te bemoedigen en te inspireren. Als er ergens een synodale weg moet bewandeld worden – en waar we de kans krijgen om dat ook te doen – dan is het zeker in de opbouw van de nieuwe parochie.
4. Het wegwerken van **negatieve a priori's** die verhinderen om de mogelijkheden te ontdekken die de nieuwe parochie biedt. Dit is een aandachtspunt voor allen die verantwoordelijkheid dragen. Ik zie echter zoveel goede ervaringen dat ik daartoe alleen kan aanmoedigen. Dit is ook de enige weg naar de toekomst. Men zegt: “een christen alleen is een christen in gevaar”. Ik aarzel niet te zeggen: “een gemeenschap alleen is een gemeenschap in gevaar”, want zij wordt sectair zonder het te weten. Of

ze bloedt gewoon dood. Geen universele Kerk zonder lokale Kerk. Maar ook geen lokale gemeenschap buiten de grotere Kerk.

5. **Perspectieven ontwikkelen.** Nu al nadenken over wie en wat we nodig zullen hebben in de toekomst, met een missionaire en evangeliserende geest in een seculiere tijd.
6. Maar we mogen ook de **materiële kant** en dus de logistieke toerusting niet onderschatten. Wat zullen we nodig hebben om te functioneren? Wie en in welk statuut? Wie betaalt wat? We moeten er nu aan denken. Een groeiende samenwerking moet zich verder vertalen in de groei naar een **grotere juridische eenheid** op verschillende vlakken.
7. Vanuit het beleid moeten we **zoveel mogelijk contact hebben** met wat leeft aan de basis zodat we de pastorale noden beter kunnen inschatten. Het blijft een uitdaging om voldoende voeling te houden met wat er leeft in de parochies. Ik ben dankbaar voor hen die ons daarbij helpen, onder wie de begeleiders van de dekenaten. De vraag is of die mensen daar voldoende tijd voor hebben of moeten we nog anderen daarvoor opleiden?

Ik ben blij en dankbaar voor zovele mensen die werken aan de opbouw van de nieuwe parochie: de priesters die vandaag belast zijn met zovele taken; de diakens die ons blijven wijzen op het belang van de dienstbaarheid; de parochieassistenten en andere vrijgestelden die als rechtstreekse medewerkers vele verantwoordelijkheden opnemen; de leden van dekenale ploegen en parochieploegen die meedenken en meewerken aan de toekomst; de leden van de kerkfabrieken voor hun zorg voor het patrimonium; zovele geëngageerde vrijwilligers, waaronder de catechisten, die de kerkgemeenschap mee opbouwen. De religieuze gemeenschappen dank ik voor hun aanwezigheid en voor hun vaak discrete engagementen.

Met vreugde stel ik grote tevredenheid vast bij de vele mensen die zich durven engageren voor de toekomst van de kerkgemeenschap in ons bisdom.

b. Lode

Gent, 13 mei 2021 – Hemelvaart van de Heer